

Reservation af

Herrar *Wærn, C. F., Hörnfeldt, P. O. och Bjerkander, G.*, hvilka, då ingen tvekan om Riksdagens mening bör ega rum, ansågo att Utskottet bort hemställa, att Riksdagen ville genom underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes endast i de fall, der särskilda skäl bestämdt påkalla löners utgående efter markegång, bibehålla rättigheten för tjensteman att efter denna grund uppbära sin lön, men att, i alla andra fall, tjensteman, som hädanefter utnämnes, skall åtnöjas med viss lön, bestämd i penningar, enligt den grund som vid sistlidne riksdag för omsättning af grundräntorna antogs.

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli d. 14 Febr. 1870, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående befrielse för s. k. hästhemman från utgörande af dagsverken till boställsinnehafvare vid Skånska dragonregementet.

(I. A.)

Vid sistlidet års riksdag väcktes af Herr Per Nilsson från Christianstads län inom Andra Kammaren motion derom, att alla de så kallade hästhemman, som erlægga löningsränta till Skånska dragonregementet, måtte befrias från skyldigheten att derjemte utgöra dagsverken till boställsinnehafvarne.

Uti sitt i anledning häraf afgifna Utlåtande (N:o 27) anförde dåvarande Stats-Utskott, bland annat, att, enligt hvad Utskottet inhämtat, ifrågavarande dagsverkskyldighet grundade sig på "Kongl. Maj:ts Reglement och Förordning, hvarest Officerarne och Rustnings-Hållarne samt Allmogen i Skåne, vid de Milicen anslagne Hemmans Häfd och nyttjande sig skola regulera och rätta" af den 7 November 1695, uti hvars 5:te punkt bland annat förekom följande stadgande: "Och skola alla bönder

så Skatte som Chrono, hvilka någon Officerare äro anslagne och intet boö öfver två mjl från des Boställe, vara skyldige, enär Officeraren det begiär väckeligen at utgiöra Dagsvärcken till berörda Boställen, nemlig af hvar helt hemman 6 öke- och 12 drängedagsvärcken årligen och så proportionaliter af de mindre, hvaremot Bonden uti des utlager skall blifva af Officeraren godtgjordt och kortadt för hvar Öke-Dagsvärcke 8 öre och för hvar Dränge Dagsvärcke 4 öre Silfvermynt. Men om Officeraren icke behöfver Bondens Dagsvärcken sielf, så må han icke försällia dem till någon annan“. Redan vid 1809 och 1810 årens riksdag fattades af Rikets Ständer det beslut, att allmogens dagsverksskyldigheter till de kronan behållna kungsgårdar och kronolägenheter skulle upphöra att in natura utgöras, när dåvarande arrendekontrakt löpte till ända, emot det att i stället lösen för dessa dagsverksskyldigheter efter markegång till statsverket erlades, och detta beslut blef genom Kongl. Brevvet den 5 December 1812 till verkställighet befordradt. Vid tillämpningen häraf uppstod emellertid skiljaktighet emellan sådana hemman som voro dagsverksskyldiga till kronans nyssnämnde egendomar, och dem hvilka till boställen och indelningshafvare voro anslagna. Staten hade sedermera vid flera tillfällen trädt emellan för afskaffande af hofveri- eller den något obestämda arbetsskyldigheten till åtskilliga såsom boställen anslagne kungsgårdar i Christianstads och Malmöhus län, och Rikets Ständer hade ofta uttalat den åsigt, att hofveri- eller dagsverksskyldighet in natura borde upphöra. I öfverensstämmelse med denna åsigt fann äfven dåvarande Stats-Utskottet billigheten kräfva, att de så kallade hästhemmanen från ifrågavarande dagsverksskyldighet in natura befriades, på det deras innehafvare måtte beredas likställighet med dem, som varit dagsverksskyldige till kronan behållna kungsgårdar och kronolägenheter, eller genom Statens mellankomst eljest vunnit befrielse från hofveri- eller arbetsskyldighet. Då emellertid Riksdagen, i sammanhang med antagande af förändrade grunder för försvarsverkets ordnande, för sin del beslutat (se Riksdagens underdåniga skrifvelse den 15 Maj 1867), att alla till aflöning åt den indelta arméens befäl och tjänstemän anslagna boställen och räntor m. m. skulle ingå till statsverket, i den mån sådant författningsenligt kunde ske, samt, derest detta beslut kom nu att träda i verkställighet, hästhemmanens befriande från arbetsskyldighet, utan någon sådan åtgärd, som under nuvarande förhållande erfordrades, blefve en följd af de beslut, som redan vid 1809 och 1810 årens riksdagar i ämnet fattades, hemställde Utskottet, att motionärens framställning icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Detta Utlåtande blef af Riksdagens Första Kammare bifallet, hvaremot Andra Kammaren i frågan fattade beslut i öfverensstämmelse med en vid Utlåtandet fogad reservation, hvaruti hemställdes, att Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t behagade vidtaga sådana åtgärder, att Rikets Ständers beslut om dagsverksskyldighetens allmänna upphörande måtte komma till tillämpning, äfven beträffande innehafvarne af de s. k. hästhemmanen i Skåne, och att Kongl. Maj:t täcktes låta uppgöra och till Riksdagen afgifva förslag om den ersättning, som för sådant

fall kunde vara erforderligt, derest icke rättigheten att disponera de ifrågavarande dagsverken funnes kunna upphöra vid ombyten af boställsinnehafvare. Till följd af de olika beslut, hvori Kamrarne sålunda stadnade, förföll frågan vid nästlidne riksdag.

Nu har samme motionär gjort förnyad framställning i ämnet (se motion N:o 247) och dervid såsom sitt förslag upptagit ofvanberörda reservation.

I öfverensstämmelse med den åsigt, som af nästlidet års Stats-Utskott i frågan uttalades, anser äfven nuvarande Stats-Utskott, att de s. k. hästhemmanen, för att uti ifrågavarande hänseende beredas likställighet med de hemman, som varit dagsverksskyldige till kronan behållna kungsgårdar m. fl. lägenheter, höra befrias från dagsverksskyldighet in natura, en åtgärd som uti billighet och rättvisa finna så kraftiga stöd, att något vidare derom icke torde vara erforderligt att anföra. Och då, genom den utgång frågan om förändrade grunder för försvarsväsendets ordnande vid nästlidet års riksdag erhållit, förevarande fråga i så måtto kommit i en förändrad ställning, att anledning för närvarande saknas, att dagsverksskyldigheten skulle, på sätt nästlidet års Stats-Utskott föreställt sig, komma att i den närmaste framtiden upphöra, hemställer Utskottet,

att, med bifall till motionärens framställning, Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t behagade vidtaga sådana åtgärder, att Rikets Ständers beslut om dagsverksskyldighetens allmänna upphörande måtte komma till tillämpning äfven beträffande innehafvarne af de s. k. hästhemmanen i Skåne, och att Kongl. Maj:t täcktes låta uppgöra och till Riksdagen afgifva förslag om den ersättning, som för sådant fall må vara erforderlig, derest icke rättigheten att disponera de ifrågavarande dagsverkerna finnes kunna upphöra vid ombyten af boställsinnehafvare.

Stockholm den 14 Februari 1870.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

Reservationer af

Herr af *Klint*, *E. M.*, och Herr Grefve af *Ugglas*, *L.*